тичних заходів відповідно до рівня інтегрованого показника потенціалу їх конкурентоспроможності, визначених цілей та врахування синергетичного ефекту. Процес реалізації конкурентної стратегії має бути забезпечений відповідним рівнем корпоративної культури, системи мотивації та адаптації стратегічних дій до динамічних змін зовнішнього середовища, набутого досвіду, конкурентних переваг, нових ідей та можливостей. Ефективність конкурентних стратегій аграрних підприємств визначається якістю розроблених планів дій та зміцненням конкурентної позиції на ринку.

Література:

1.Портер М. Стратегія конкуренції [текст] : Методика аналізу галузей і діяльності конкурентів / М. Портер, Е. Майкл., [пер. с англ.]. – К. : Основи, 1997. – 390 с.

2.Посвятенко Т.І. Взаємозв'язок конкурентних переваг і конкурентних стратегій підприємства / Т.І. Посвятенко // Економіка та підприємництво. – 2006. – №1. – С. 214–219.

УДК 334.76: 339

ОБ'ЄКТИВНА НЕОБХІДНІСТЬ ПОГЛИБЛЕННЯ ІНТЕГРАЦІЇ В ЗЕРНОПРОДУКТОВОМУ КОМПЛЕКСІ

Кухта К.О., здобувач

Полтавська державна аграрна академія

У статті розкрито сутність агропромислової інтеграції як вагомого засобу підвищення ефективності зерновиробництва. Сформовано систему факторів, які впливають на розвиток агропромислової інтеграції.

In this article considers the problem of actuality agro-industrial integration how necessity on condition that of rise efficiency of grain-processing industry. The subject-matter of the article is the current situation of the establishment and operation of agro-holdings in Ukraine, their influence on the development of rural areas.

Постановка проблеми. Сучасні дослідження аграрної сфери, зокрема зернопереробного комплексу дають підставу стверджувати про необхідність створення агропромислових інтегрованих об'єктів, діяльність, яких була б спрямована на раціональне використання сировини, поліпшення якості продукції, і підвищення ефективності комплексу в цілому.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Досить велика кількість праць зарубіжних вчених-економістів присвячена загальнотеоретичним та логіко-методичним питання різних аспектів інтеграції. А саме роботи Г.Гегеля, Дж. Вайнера, А. Мюллера-Армака, А. Предоля, В. Енгельгарда, Г. Мюрдаля, Г. Павельцига, Г. Крьомера, Г. Спенсера, П.Уальза та ін.

Результати дослідження агропромислової інтеграції зосереджені і у працях вітчизняних науковців, серед яких, В. Я. Амбросов, В.Г. Андрійчук, А. І. Брезвіна, В.Н. Зимовця, П.М. Макаренка, Ю.О. Нестерчук, П.Т. Саблука, А.І.Хвостова, М. Й. Хорунжого та ін.

Вчений аграрник В.Г.Андрійчук [1] розглядає агропромислову інтеграцію в контексті капіталізації сільського господарства. Він виділяє декілька відокремлених за своїм значенням понять в методології інтеграційних проце-

сів та відносин. Так, зокрема, він звертає увагу на відмінність понять агропромислової та вертикальної інтеграції, а також кооперації та горизонтальної інтеграції.

Аграрно-промислова інтеграція, на думку П. Т. Саблука – це процес поєднання (синтез) сільського господарства і промисловості, економічною передумовою якого є безперервність науково-технічного прогресу, ґрунтується на сукупності виробничих взаємовідносин і різною мірою проявляється і удосконалюється протягом усього розвитку суспільного виробництва [10].

Погляди на сутність інтеграції можуть бути зведені до трьох основних точок зору. Інтеграція визначається як:

- системний стан чи форма об'єднання окремих складових аграрно-промислового виробництва;
- процес поглиблення виробничих зв'язків та економічних відносин, об'єднання в єдине ціле окремих учасників аграрно-промислового виробництва;
- метод чи механізми об'єднання учасників аграрно-промислового виробництва в єдину виробничо-господарську систему [6].

В політичній економії інтеграцію трактують у тісному взаємозв'язку із спеціалізацією [9]. Спеціалізація - це тільки одна сторона виробничого процесу, а друга – об'єднання (інтеграція) різноманітних видів виробничої діяльності. Спеціалізація та інтеграція праці утворюють органічну єдність, у якій зміна однієї сторони викликає зміну іншої, що закономірно породжує модифікацію першої. Внаслідок цього процеси спеціалізації та інтеграції відбуваються у взаємозв'язку.

Постановка завдання. Метою статті є розкриття значення інтеграційних процесів агроформувань і практичних рекомендацій щодо підвищення ефективності зерновиробництва і продуктів його переробки за допомогою агропромислової інтеграції.

Виклад основного матеріалу дослідження. При розробці теоретичних питань, особливо понять «інтеграція» та «агропромислова інтеграція» погляди вчених-економістів мають розбіжності. Оскільки інтеграцію в економічній науці розглядають з різних позицій, що дає змогу зробити акцент на різних аспектах цього поняття. Термін «інтеграція» трактується в досить широкому значенні і походить від латинського слова integratio – обґрунтування, від integer – цілий, і означає поєднання окремих частин в єдине ціле [11]. Економічний енциклопедичний словник визначає інтеграцію як поступове зближення та об'єднання економічних суб'єктів у процесі їх взаємодії (взаємовпливу, взаємопроникнення, взаємозбагачення) [3, с. 284].

У вітчизняній економічній літературі давно широко використовується поняття агропромисловий комплекс (АПК), до складу якого, як правило, включають п'ять сфер: виробництво засобів виробництва для сільського господарства (I сфера), власне сільське господарство (II сфера) підприємства переробної і харчової промисловості (II сфера), торгівля сільськогосподарською продукцією і продовольством (IV сфера) і виробнича інфраструктура (V сфера). Проте нині процеси капіталізації та інтеграції в агропродовольчому ланцюгу охоплюють в абсолютній більшості не всі сфери агропромислового

комплексу, а лише ті, що безпосередньо пов'язані з виробництвом, переробкою і збутом сільськогосподарської продукції. Саме це пояснення, на думку В.Г. Андрійчука [1], спонукає використовувати поняття агропродовольчий комплекс – АпрК у складі лише сільського господарства, переробної та харчової промисловості й торгівлі. Таке виокремлення АПрК є важливим з позиції окреслення інших об'єднань, наприклад у галузі виробництва і переробки зерна. На наше переконання, АПрК у галузі виробництва зерна і продуктів його переробки відображатиме розвиток виробничих і економічних зв'язків між галузями та підприємствами в залежності від попиту і пропозиції, рентабельності і прибутку, підвищуватиме ефективність зерно продуктового комплексу. Наприклад, однією з таких організаційних форм може бути асоціація, в якій в першу чергу має місце поєднання різних виробників єдиного технологічного ланцюга з частковою або повною втратою ними економічної самостійності. Завершальною стадією такого ланцюга є одержання та реалізація продуктів переробки зерна, якою б займалася інша частина цієї асоціації, в основу діяльності якої покладено функцію збуту. З іншого боку ми вбачаємо і певні недоліки таких об'єднань у галузі виробництва зерна і продуктів його переробки.

Перш за все, це недостатність державного регулювання зернопереробної промисловості, яка включає борошномельну, круп'яну та комбікормову промисловість. Відтак, до компетенції державних органів управління належить створення сприятливих умов для розвитку тваринницької галузі (як суміжної комбікормовій), а це, в свою чергу, забезпечить розширення ринків збуту своєї продукції для виробників комбікормів. Слід відзначити, що в цьому напрямку вже здійснені певні кроки. Зокрема затверджено Постановою Кабінету Міністрів України № 1158 від 19 вересня 2007 року «Державну цільову програму розвитку українського села на період до 2015 р.», згідно з якою у 2015 році передбачено виробити молока 20 млн т, що більше за досягнутий рівень у 2007 році в 1,63 рази, м'яса – 5,1 млн т, або більше ніж у 2,76 рази, яєць – 17 млрд шт., що більше від рівня 2007 року на 11% [2]. До того ж, розглядаючи доцільність застосування спеціальних програм розвитку, ми погоджуємося з Ю. Е. Губені [12], який стверджує, що «…при створенні програми необхідно обов'язково визначати граничні часові параметри дії та контрольні терміни, в яких необхідно буде зіставити позитивні та негативні наслідки».

Не менш важливим критерієм, що відкриває можливості зовнішньої торгівлі є забезпечення конкурентоспроможності продукції за якістю та ціною. Щодо якості, то це питання є невирішеним через відсутність законодавства, адаптованого до вимог ЄС [5].

В ході дисертаційного дослідження мною було розкрито питання щодо продовольчої безпеки та якості продуктів переробки зерна. Якість є комплексною категорією та поєднує в собі її юридичне і техніко-економічне поняття. Згідно з наказом Держспоживстандарту України від 31 березня 2010 року № 108 затверджено новий стандарт на пшеницю ДСТУ 3768:2010 «Пшениця. Технічні умови». Цей стандарт підготовлено з урахуванням зауважень та

пропозицій, які надішли за період чинності попереднього стандарту ДСТУ 3768:2009.

Основною метою було створити стандарт, який, опираючись на досвід роботи з ДСТУ 3768:2004, з вимогами міжнародних стандартів і зовнішньоекономічних контрактів. У ДСТУ 3768:2010, залежно від показників якості, м'яку пшеницю поділяють на 6 класів (1-3 класи – група А, 4-5 класи - група Б і 6 клас). Тверду пшеницю залежно від показників якості поділяють на 5 класів. Така класифікація дозволяє розмістити пшеницю в складах за призначенням, тобто відокремити так звану «хлібопекарську» пшеницю і не втратити високобілкову – що відповідає вимогам як переробників зерна, так й експортерів і дозволяє товаровиробнику отримати більш високу ціну за зерно кращої якості [4].

З юридичної точки зору поняття «якість» повинно залишатися незмінним, яке завжди означає відповідність виробу чітким, затвердженим критеріям. Іншими словами, якість як правова категорія є мірою відповідності її техніко-економічних властивостей комплексу та рівню вимог, що встановлюються та закріплюються у відповідних правових актах, а також господарських договорах [10, с. 10].

Прийняття рішень про розвиток агропромислової інтеграції повинно базуватися на певному впливі однорідних за своєю природою, але різних за трактуванням змісту стимулюючих і стримуючих факторів (рис. 1), які вивчаються з метою виявлення переваг ефективності господарського механізму агрохолдингу [7].

Безумовно, на нашу думку, агропромислові інтеграційні операції залежать від організаційно-економічних процесів як мотиваційний фактор стимулювання розвитку агробізнесу. Вплив інтеграційних операцій проявляється також у підвищенні економічної та фінансової стабільності, зміцнення позиції у об'єднанні сільськогосподарських товаровиробників. Нинішні умови господарювання визначають неабияку актуальність створення інтегрованих агроформувань для підвищення ефективності агропромислового виробництва, а зокрема і переробки зерна.

Висновки. Підсумовуючи вище зазначене про переваги та недоліки агропромислової інтеграції, можна зробити висновок, що виникнення і розвиток агрохолдингів є результатом здійснення аграрної реформи, і зокрема земельної. Її вплив на підвищення ефективності зернопереробної промисловості слід оцінювати позитивно. Разом з тим потребують вдосконалення державна нормативно-правова інтеграційна підтримка та механізм ефективного землекористування з боку агрохолдингів.

Створення ефективної інтегрованої структури – це складний процес, що передбачає певну послідовність дій і системний підхід. Відсутність системного підходу до рішення щодо створення інтегрованих структур можуть призвести до «зворотного» ефекту, тобто не до посилення, а до послаблення конкурентоспроможності підприємств, і як – наслідок – до ліквідації інтегрованої системи.

Рис. 1 Фактори впливу на розвиток агропромислової інтеграції

Узагальнюючи погляди вчених-економістів, зроблено висновок, що агропромислова інтеграція – явище складне і багатогранне, повинно вивчатись на системній основі. Формою прояву є агропромислові формування, різні за складом учасників, організаційно-правовою формою, видів та форм діяльності.

Література:

1. Андрійчук В.Г. Капіталізація сільського господарства: ідентифікація і мотиви здійснення / В.Г. Андрійчук // Економіка АПК, 2006. - № 1. – С.40-54.
2. Губенко В.І. Стан і проблеми забезпечення розвитку виробництва та експорту продукції АПК в умовах СОТ / В.І. Губенко // Економіка АПК. – 2008. – № 5. – С. 70–73.
3. Економічний енциклопедичний словник : [у 2 т] / [За ред. С. В. Мочерного]. – Львів : Світ, 2005. – Т.1. – 616 с.
4. Кухта К. О. Якість і безпека як важіль підвищення економічної ефективності у зерно продуктовому комплексі / К. О. Кухта // Управління розвитком. – Харків : ХНЕУ, 2011. - № 22(119). – С. 7-11.
5. Миколаєв Б. Кормовий закон: для виробників, для споживачів, для держави / Б. Миколаєв // Агробізнс сьогодні. – 2006. - № 9. – С. 6-7.
6. Нестерчук Ю. О. Інтеграційні процеси в аграрно-промисловому виробництві [монографія] // Ю. О. Нестерчук. – Умань : Видавець «Сочінський», 2009. – 372 с.
7. Олійник О. О. Становлення агропромислової інтеграції в Україні / О.О.Олійник // Агроінком. – 2011. - № 4-6. – С. 71-75.
8. Ольхон Э. К. Правовые средства обеспечения качества продукции // Э.К.Ольхон – Москва, 1981. – 54 с.
9. Політична економія : Навч.-метод. посіб. для сам ост. вивч. дисципліни / За ред. д-ра екон. наук, професора К.Т. Кривенка. – К. : КНЕУ, 2003. – 354 с.
10. Реформування та розвиток підприємств агропромислового виробництва / [За ред. П.Т. Саблука]. – К. : ІАЕ, 1999. – 532 с.
11. Сучасна українська енциклопедія / [Т. 5]. – Харків : Книжковий клуб «Клуб сімейного дозвілля», 2004. – 416 с.
12. Формування та розвиток аграрного ринку: Матеріали Шостих річних зборів Всеукраїнського конгресу вчених економістів-аграрників, Київ, 16-17 січня 2004 р. / Редкол. П. Т. Саблук та ін. – К. : ННЦ ІАЕ, 2004. – 586 с.

УДК 631.1.027:631.11:636.002.6

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ВИРОБНИЦТВОМ ПРОДУКЦІЇ ТВАРИННИЦТВА В АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Лихопій В.І., асистент

Полтавська державна аграрна академія

Стаття присвячена дослідженню теоретичних і методичних основ та прикладних питань управління виробництвом продукції тваринництва в аграрних підприємствах. На основі аналізу ефективності існуючої системи управління виробництвом продукцією тваринництва в досліджуваних підприємствах проведена розробка напрямів її удосконалення в сучасних умовах.

To research the theoretical and methodological foundations and applications management of livestock production in agricultural enterprises. Based on analysis of the effectiveness of the existing system of production animal products rynnytstva in the enterprises developed the directions of its improvement in modern conditions.